

Schrijver Arthur Japin:

“Fantasie is als een goed getrainde spier”

Hij was eigenlijk acteur, maar werd schrijver toen hij stuitte op het waar gebeurde verhaal van twee Afrikaanse prinsjes die in het 19de-eeuwse Nederland en Nederlands-Indië terecht kwamen. *De zwarte met het witte hart* (1997) werd een ongekend succes en Arthur Japin een graag gelezen auteur. “Ik dacht altijd dat ik niet genoeg fantasie had om schrijver te worden.” Inmiddels is fantasie een in het oog lopend kenmerk van de schrijver geworden. In zijn *Magonische verhalen* (1996) zijn inspiratiebronnen als een Jakartaanse muezzin en een tempel bij de Bromo nog nauwelijks te herkennen. Deze maand komt Japin's nieuwe boek uit.

De vader van Arthur Japin (1956) was toneelcriticus en schreef detectiveverhalen. Als kind vergezelde Arthur zijn vader regelmatig naar het theater en raakte hij onder de bekoring van de sfeer. “Ik wilde graag in mijn vaders voetsporen treden, maar werd niet aangesproken door de herinnering aan zijn gezwoeg op artikelen en verhalen. In het theater trok mij vooral de mogelijkheid een ander mens te worden, je te kunnen onderdompelen in een droomwereld met een happy end. In zo'n beheersbare wereld wilde ik graag leven.” De toneelwereld leek een tegenhanger van Japin's problematische jeugd. Zijn vader leed aan depressieve aanvallen, kwam in een psychiatrische inrichting terecht en maakte een eind aan zijn leven toen zijn zoon twaalf jaar was.

Afrikaans onderpand

Na zijn opleiding aan de toneelschool werkte Arthur Japin een aantal jaren als acteur, maar het bevreemde hem niet. “In de praktijk was het gewoon werken. Ik speelde mijn rol, dacht na over mijn tekst, maar voelde mij nooit een ander mens worden. Altijd bleef ik mij bewust van de opening in het decor en zag ik het publiek zitten. Vrienden zeiden wel eens: ‘waarom ga je niet schrijven?’ Maar ik wist helemaal niet waarover ik moest schrijven. Ik dacht dat ik geen fantasie had.” In 1987 sprak Arthur Japin een vriend die zojuist was teruggekeerd uit Ghana. Die vertelde hem een verhaal dat hij daar had gehoord. Het ging over twee Ashanti-prinsjes die halverwege de 19de eeuw als onderpand voor een slaventransport

cadeau werden gedaan aan het Nederland van Koning Willem I. De jongens, Kwasi en Kwame, gingen naar school in Delft en sloten vriendschap met de koninklijke familie. Ze raakten ontworteld en in de war. Kwame keerde als jongeman terug naar Ghana, maar werd niet meer ontvangen door zijn familie, bleef hangen op het Nederlandse Fort Elmina en pleegde na enkele jaren zelfmoord. Kwasi werd planter in Indië, en kwam er aan het eind van zijn leven achter dat zijn gebrek aan succes was veroorzaakt door jarenlange tegenwerking van de Nederlandse overheid. Het verhaal intrigeerde Arthur Japin en hij besloot erover te gaan schrijven. “Mijn eerste bezoek aan het gemeente-archief in Delft leverde zoveel spannend materiaal op dat mijn fantasie en mijn drang om te

altijd op zondag op. Hij was al bezig weg te gaan en afscheid te nemen en deelde met mij vooral fantasieën en verhalen. Hij vertelde mij bijvoorbeeld over mijn naamgenoot koning Arthur, die door de wolken reed. Diepe indruk maakten zijn verhalen over Magonia. Dat was een middeleeuwse mythe over een volk dat in de wolken woonde, in een soort tussenwereld, en dat niet kon leven in onze luchtlaag. De wolken waren de onderkanten van hun schepen en af en toe zagen mensen een ankerketting naar beneden komen. Daarlangs daalden dan Magoniërs af om even op aarde rond te kijken. Dat verhaal werd een soort raam om een aantal andere verhalen heen.” Het werd in 1996 zijn boekdebuut *Magonische verhalen*. “Het leek me wel goed daarmee te debuten. Een eerste

“Als ik schrijf, ben ik een aantal uren volkomen van de wereld.”

schrijven op gang kwamen. Het leek net alsof er een motor werd aangezet. Ideeën voor andere verhalen borrelden op.”

Tussenwereld

Arthur Japin werkte tien jaar aan zijn boek. Hij deed archiefonderzoek en reisde naar Ghana, Indonesië en Weimar om de sfeer op te snuiven en inspiratie op te doen. Intussen schreef hij enkele korte verhalen. “Daarin verwerkte ik een aantal jeugdherinneringen en reiservaringen. Toen mijn vader in de inrichting woonde, zocht ik hem

boek valt vaak niet zo op en ik wilde voorkomen dat dit met mijn ‘Afrikaanse’ boek zou gebeuren.” Het debuut werd echter goed ontvangen en afgelopen jaar zelfs succesvol verfilmd tot *Magonia*. De auteur schreef zelf het filmscenario.

Geest uit de fles

Twee van de verhalen uit het eerste boek zijn geïnspireerd door Arthur Japin's reis naar Indonesië. “Tijdens mijn eerste nacht in Jakarta hoorde ik de muezzin met zijn oproep tot het gebed. Ik vroeg mij af hoe ze die oproep vroeger deden toen er nog

“Ik dacht altijd dat liefde je groter en sterker maakt.”

geen luidsprekers bestonden. En toen ik in Oost-Java de Bromo bezocht, zag ik daar een eenzame tempel met een aantal kinderen ervoor. Ik dacht na over de invloed die de constante stroom toeristen op die kinderen had. Het leek zo onbedorven en onaangestaan." In het boek zijn deze gebeurtenissen nog nauwelijks herkenbaar. 'Replay' gaat over een oosters dorpje, waar het geloof van de mensen ernstig wordt aangetast door de steeds krakeriger klinkende stem van de gebedsoproep. In 'As' krijgen een eenzaam levende vader en zoon bezoek van een diplomaten-echtpaar met motorpech. De toeristen blijven een nachtje logeren en gooien het kalme huishouden volledig overhoop. Arthur Japin lacht. "Toen ik eenmaal begon met schrijven, leek het of de geest uit de fles kwam. Fantasie is net een spier die je moet trainen om 'm te kunnen gebruiken. Ik bleek ontzettend veel fantasie te hebben en van die oorspronkelijke reiservaringen is dan ook weinig overgebleven. Uiteindelijk heeft schrijven mij gebracht wat ik eerst in acteren zocht. Als ik aan het schrijven ben, ben ik een aantal uren volkomen van de wereld."

Barbaars

Een jaar na het debuut verscheen

De zwarte met het witte hart. Het was een enorm succes. Het boek werd diverse malen bekroond, beleefde een aantal herdrukken en verscheen in vijftien talen. De auteur werd geprezen om zijn inlevingsvermogen. "Ik heb tien jaar lang geprobeerd te begrijpen wat die twee jongens hebben doorgemaakt. Het eerste dat ik van hen in het Delfts archief tegenkwam, was een voordracht die Kwasi eens hield voor zijn mede-studenten. Hierin zwoor hij alles af van zijn Afrikaanse oorsprong en deed hij zijn eigen cultuur af als barbaars. Ik vond het een gruwelijk document en zocht zijn karakter in te vullen. In het begin had ik daar moeite mee, maar na het achterhalen van zoveel mogelijk feiten en het maken van reizen in het voetspoor van beide jongens, kwam het opeens op gang. Het was mijn eigen invulling, maar ik had mij zo ingeleefd dat ik inmiddels veel kon begrijpen. Mijn uitgever vroeg eens hoe ik toch zo lang bezig had kunnen zijn met één boek. Ik flapte eruit: 'Dat isolement van die twee jongens, neergezet in een vreemd land, gaat over mijzelf'. Het is eigenlijk een autobiografisch boek. Ook ik hoorde als kind nooit bij de groep. Altijd moest ik mij aanpassen om mij staande te kunnen houden."

Kleiner worden

Deze maand verschijnt *De droom van de leeuw*, na *De vierde wand* (1998) Arthur Japin's vierde boek. Ook dit boek heeft een autobiografische invalshoek. "In 1987 reisde ik met een vriendin naar Rome. Wij hoopten daar ontdekt te worden door de grote Fellini. Dat is inderdaad gelukt, maar niet op de manier die ik voor ogen had. Mijn vriendin kreeg een verhouding met de regisseur. Zij heeft daarover een succesvol boek geschreven. Wat mij altijd heeft geïntrigeerd in die relatie is hoe zij steeds kleiner werd onder zijn aandacht. Zij kwam haar kamer alleen nog maar uit om bij hem te zijn. Ik dacht altijd dat liefde je juist groter en sterker maakt en wilde dit onderzoeken, begrijpen.

Ik wilde na al die jaren niet wrokkig zijn. Daarom heb ik het boek geschreven vanuit het gezichtspunt van de regisseur, in het boek Snaporaz geheten. Hij is oud en ziek en net als bij zijn minnares wordt zijn wereld steeds kleiner. Hij vertelt het verhaal van een Hollands acteurs-echtpaar dat in Rome zijn geluk wilde beproeven. Hij ontwikkelt een theorie over hoe alles en iedereen steeds kleiner wordt. Daardoor kan hij voor zichzelf verantwoordelijk worden wat hij met de vrouw gedaan heeft."

Nachtmerrie

Intussen werkt Arthur Japin aan het libretto voor de opera van *De zwarte met het witte hart*. Het Onafhankelijk Toneel in Rotterdam gaat deze in 2005 op de planken brengen. Staat er ook een nieuw boek op stapel? "Ik heb een paar ideeën. Ook weer waar gebeurde verhalen, dit keer uit de 17de en de 18de eeuw. Daar vertel ik liever nog niet over. Ik ben veel te bang dat het iemand anders op een idee brengt. Zo'n angst heeft mij tijdens het werken aan mijn roman ook steeds achtervolgd. Dan had ik visioenen dat ik in het archief iemand ontmoette die zei: 'Kwasi en Kwame? Daar ben ik al jaren mee bezig. Mijn boek is bijna af.' Een echte nachtmerrie!"